

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/179709,W-Bogdanowce-odslonieto-pomnik-Jana-Salapatka-Orla-Zolnierza-Wykletego.html>
20.04.2024, 12:01

W Bogdanówce odsłonięto pomnik Jana Sałapatka „Orła”, Żołnierza Wyklętego

W ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 5 marca 2023 r. w Bogdanówce (pow. myślenicki) odsłonięty został pomnik żołnierza partyzantki niepodległościowej Jana Sałapatka „Orła”. W latach 1945-1955 mieszkańcy Bogdanówki, podobnie jak wielu innych okolicznych wsi, udzielali mu pomocy.

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatka „Orła” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Po mszy świętej w intencji Sałapatka i innych żołnierzy podziemia niepodległościowego walczących w latach 1939-1963, której przewodniczył kapelan środowisk kombatanckich o. Jerzy Pająk, zebrani przeszli pod pomnik. Upamiętnienie zostało sfinansowane przez gminę Tokarnia i Oddział IPN w Krakowie. Współorganizatorem ceremonii była Szkoła Podstawowa w Bogdanówce. Mimo niesprzyjającej pogody uroczystość zgromadziła bardzo wiele osób.

– Gdy w walce z komunistycznymi funkcjonariuszami został śmiertelnie ranny, miał tylko niespełna 32 lata. Z tych 32 lat aż 12 Jan Sałapatek spędził w konspiracji

niepodległościowej. Nie mógłby walczyć tak długo, gdyby nie pomoc mieszkańców Bogdanówki i innych okolicznych miejscowości – powiedział w swoim wystąpieniu dyrektor krakowskiego IPN dr hab. Filip Musiał.

Pomnik odsłoniли przedstawiciele rodziny Sałapatka – Elżbieta Głuc i Marek Czarniak, wójt Tokarni Marek Kluska i dr Musiał. Krakowski IPN reprezentował także m.in. dr Maciej Korcuć, naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa. Wśród przedstawicieli władz państwowych i samorządowych obecny był senator Andrzej Pająk. Honorową asystę ceremonii zapewnił Karpacki Oddział Straży Granicznej.

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Uroczystości w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot.

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot.

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot.

Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapatka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Szałapacka „Oria” w Bogdanówce. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatek „Orzeł” w Bogdanówce. Fot. Janusz Sięzak (IPN)

Odsłonięcie pomnika Jana Sałapatek „Orzeł” w Bogdanówce. Fot. Janusz Sięzak (IPN)

Jan Sałapatek „Orzeł” z nieznaną kobietą. Fot. Archiwum IPN

Jan Sałapatek „Orzeł”

Urodził się 3 maja 1923 r. w Jachówce (pow. suski). Po ukończeniu siedmiu klas szkoły powszechnej w rodzinnej miejscowości pracował w gospodarstwie rodziców, jednocześnie pomagając ojcu w kuźni. Podczas okupacji niemieckiej, w 1943 r., wstąpił w szeregi Armii Krajowej, przybierając pseudonim „Orzeł”.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Małopolski Sałapatek wstąpił do szeregów tworzonej w terenie milicji, licząc że będzie to formacja strzegąca porządku publicznego. W tym czasie do milicji w Małopolsce przenikało wielu ludzi z niepodległościowej konspiracji, wykorzystujących braki kadrowe komunistów, nie posiadających szerszego zaplecza wśród miejscowej ludności.

Już po kilku miesiącach pozostawanie w szeregach milicji okazało się niemożliwe. Sałapatek wrócił do domu, gdzie zajął się pracą w gospodarstwie. Na przełomie lat 1945-1946 funkcjonariusze komunistycznego UB przeprowadzili u niego w domu rewizję - pod jego nieobecność. Odnaleźli ukrytą broń. Sałapatek, ostrzeżony o zagrożeniu, zaczął się ukrywać. W kwietniu 1946 r. został żołnierzem działającego w tamtym rejonie oddziału partyzanckiego, występującego w terenie jako Grupa Operacyjna AK „Błyskawica”. Grupą dowodził Mieczysław Sobolewski „Prut”, a jego oddział był częścią zgrupowania partyzanckiego „Błyskawica” mjr. Józefa Kurasia „Ognia”. Brał udział m.in. w rozbiciu posterunku MO w Suchoj Beskidzkiej 1 maja 1946 r. Trzy tygodnie później, w czasie nieudanej akcji zajęcia posterunku MO w Sułkowicach, Sałapatek został ranny w nogę w walce z

grupą operacyjną KBW i funkcjonariuszami UB.

Po sfałszowanych przez komunistów wyborach w 1947 r. i po śmierci „Ognia”, zgrupowanie „Błyskawica” uległo rozpadowi. W czerwcu tego roku Sałapatek zorganizował własny kiluosobowy oddział pod nazwą Grupa Operacyjna AK „Zorza”. Grupa stopniowo się wykruszała, kolejni partyzanci ginęli w zasadzkach i potyczkach z komunistycznym aparatem represji.

Od połowy 1952 r. Sałapatek pozostawał w ukryciu tylko z jednym podkomendnym - Władysławem Drożdżem „Gołębiem”. Zdołali przetrwać tak długi czas dzięki wsparciu mieszkańców Beskidu Makowskiego oraz nadzwyczajnej ostrożności Sałapatka. Mimo wieloletnich wysiłków UB, pozostawał nieuchwytny dla komunistów. „Tylko jedno Ci piszę: służ Bogu i bądź Polakiem” - pisał 5 października 1954 r. w liście do przyjaciela.

Dopiero po stworzeniu fikcyjnej organizacji niepodległościowej udało się UB nawiązać kontakt z ukrywającym się dotychczas skutecznie Sałapatkiem. 18 stycznia 1955 r. w Trzebuni, podczas spotkania z agentami UB, pozorującymi członków konspiracji, Sałapatek został śmiertelnie ranny, gdy próbowano go aresztować. Zmarł 29 stycznia 1955 r. w szpitalu więziennym w Krakowie.